Albert SCHWEITZER (1875–1965)

POSZANOWANIE ŻYCIA*

W postawie myślowej poszanowania życia zawiera się elementarne pojęcie odpowiedzialności, któremu powinniśmy podporządkować się. Postawa ta mobilizuje siły zmuszające nas do uszlachetnienia naszej świadomości indywidualnej, społecznej i politycznej.

Poszanowanie życia jest poddaniem się niezgłębionej i przemożnej woli, która istnieje we wszelkim bycie. Wznosi nas ona ponad wszelkie poznanie i sprawia, że stajemy się jak gdyby drzewem, któremu nie zagraża susza, ponieważ rośnie nad strumieniem.

W człowieku pozostającym pod wpływem etyki poszanowania życia budzi się płomień ukryty w tym suchym na pozór określeniu. Etyka poszanowania życia jest etyką miłości rozszerzającą się na cały wszechświat. Jest to wynikająca z przesłanek rozumowych etyka Jezusa.

Przez poszanowanie życia człowiek nadaje wartość swojemu istnieniu, jakikolwiek byłby jego los i przeciwności, z którymi musi się zmagać.

Etyka poszanowania życia, ponieważ wynika z wewnętrznej konieczności, nie musi implikować mniej lub bardziej zadowalającego poglądu na świat. Nie potrzebuje odpowiadać na pytanie, jakie znaczenie dla utrzymywania, ochrony i wzbogacania życia może mieć w całokształcie wydarzeń zachodzących na świecie działalność ludzi kierujących się etyką. Nie pozwala zbić się z tropu rozumowaniem, że jeśli siły natury dokonują ustawicznie zagłady życia, to jego ochrona i doskonalenie, do którego zmierza etyka, są bez znaczenia. Mając na celu działanie, pomija wszelkie problemy dotyczące jego skuteczności. Doniosły dla świata jest sam fakt, iż człowiek prawdziwie etyczny odznacza się wolą życia na świecie nacechowaną poszanowaniem życia i poświęceniem dla niego.

Człowiek na każdym kroku staje wobec tajemnic świata. Jednak jeśli nawet musimy wyrzec się zrozumienia poszczególnych zjawisk świata, nie

---

* Fragment pochodzi z tekstu *Kultura etyczna* zamieszczonego w: A. Schweitzer, *Życie*, tłum. J. Piechowski, Warszawa 1971.

musimy rezygnować z poznawania problemu życia. Poszanowanie życia daje nam duchową więź ze światem, niezależną od poznania zachodzących w nim zjawisk. Przez mrok rezygnacji prowadzi nas on na jasne wyżyny etycznej, wynikającej z wewnętrznej potrzeby, afirmacji świata i życia. W dziedzinie kultury istnieją trzy rodzaje postępu: postęp wiedzy i umiejętności, postęp w kształtowaniu się społeczności i postęp duchowy. Postęp ducha ma największe znaczenie.

Początek myślenia niezmiennie stanowi fakt, że człowiek nie przyjmuje swego istnienia jako danej mu gotowej rzeczywistości, ale przeżywa je jako niezgłębioną tajemnicę. Oparta na etyce afirmacja życia stanowi akt duchowy, dzięki któremu człowiek przestaje wegetować, a zaczyna odnosić się do życia z poszanowaniem i nadawać mu prawdziwą wartość.

Myśl ma dwojaki cel: doprowadzić od naiwnej afirmacji świata i życia do afirmacji pogłębionej oraz od etyki opartej na motywach uczuciowych do etyki opartej na rozumie.

Jednostka posiadająca kulturę etyczną wstępuje w służbę swego narodu i ludzkości, oddając im swój rozum i najlepszą wolę.

Prawdziwa siła nie czyni wrzawy, ona jest i działa. Prawdziwa etyka zaczyna się tam, gdzie milkną słowa.

Przyjmując nowy sposób myślenia, musimy dojść do poglądu na świat obejmującego ideały prawdziwej kultury. Jeśli tylko zaczniemy zastanawiać się nad etyką i nad naszym duchowym stosunkiem do świata, wstępujemy na drogę wiodącą od braku kultury do kultury.